

veronderstellen dat de meeste lezers van dit blad die dicht bij de hand hebben, maar toch lijkt het beter er wat uitvoeriger bij stil te staan. Het is immers hinderlijk zijn lectuur te moeten onderbreken voor het bladeren in overzichtswerken en bovendien is het goed te weten van welke visie de auteur uitgaat bij het benaderen van de stof. Daar kan men in gedachten meteen de eigen opvattingen tegenover stellen, hopen dat uit de botsing der meningen de waarheid weer wat duidelijker te voorschijn treedt.

Welnu, Otto von Bismarck (1 april 1815 - 3 juli 1898) was van 1851 tot 1859 opgetreden als Pruisisch afgevaardigde in de Bondsdag - van de Duitse Bond - te Frankfort aan de Main. Daarbij waren zijn politieke gevoelens steeds meer anti-Oostenrijks geworden, een gegeven dat voor het vervolg van belang zal blijken. In 1859 werd hij gezant te Petersburg, welke post hij in mei 1862 voor Parijs verwisselde. In de zomer van dit jaar had hij extra verlof nodig om een overspanning de baas te worden. Terug uit Biarritz werd hij in september 1862 naar Berlijn ontboden, waar hem het aanbod van Wilhelm I van Pruisen wachtte, eerste minister en minister van buitenlandse zaken te worden. De koning was hiertoe overgehaald door zijn minister van oorlog, Von Roon. Zoals algemeen bekend begon de conservatief Bismarck zijn loopbaan als minister door samen met de socialisten onder Ferdinand Lasalle de liberale 'Fortschrittpartei' te bestrijden, maar spoedig drong het tot hem door dat tegenover het buitenland - het hem speciaal toegewezen jachtveld - meer te bereiken viel. Dit begon ermee dat hij zich reeds in 1863 liet misbruiken als 'jachthond van de tsaar' tegen de in opstand gekomen Polen, die dan ook neergeslagen werden. Dit volk heeft wel enige reden om zijn burens met achterdocht te bezien. Wie nu in een onwillekeurige reflex mocht denken dat dit 'maar' de Polen betrof, wordt door het vervolg hardhandig uit de droom geholpen: het volgende slachtoffer was namelijk Denemarken. Daar had de troonopvolging in 1863 ertoe geleid dat Sleeswijk, Holstein en Denemarken in een personele unie verenigd werden, waarop de Denen - wier nationaal gevoel in de vorige eeuw, als overal, zeer was aangezwollen - ondanks eerdere moeilijkheden en ondanks het verzet van het Duitssprekende deel van de bevolking van Sleeswijk, dit gebied annexeerden. Hoewel Holstein als lid van de Duitse Bond (en dus te vergelijken met Limburg en Luxemburg) hier buiten bleef, kon Bismarck van het oplaaierende Duitse nationalisme gebruik maken om zijn koning voor het blok te zetten en samen met Oostenrijk Denemarken aan te pakken, dat via een bezetting van Jutland gedwongen werd te aanvaarden dat Pruisen Sleeswijk annexeerde en Oostenrijk Holstein beheerde. Maar dit laatste kon uiteraard geen blijvende regeling vormen: een conflict tussen de twee bondgenoten van zoëven was bij wijze van spreken al ingecalculiseerd.